Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 123 (6103) 1984 сыл. Алтынньы ый 13 күнэ СУБУОТА

Сыаната 2 харчы.

Алтынньы 15 күнүгэр оройуоҥҥа политическай, экономическай үөрэх дьыла саҕаланар

ОЛОХХО, ҮЛЭҔЭ ҮТҮӨ САБЫДЫАЛЛААХТЫК

А.С. ПТИЦЫНА, ССКП райкомун секретара

Социальнай, экономическай уларыта турар тэһэнэн уустугуран, киэҥ далааһыннанан, дириҥээн иһэллэр да, үлэһиттэр идейнэй итэҕэллээх буолууларын, коммунистическай өйдөрө-санаалара, производственнай уонна общественнай-политическай активностара уһулуччу үрдээн иһиэхтээх. Ону ситиһиигэ политическай үөрэх суолтата улахан.

Аныгы үөрэх дьылыгар партия идеологическай, маассабай-политическай үлэтин тэрээн турар боппуруостарын туһунан ССКП КК уурааҕар сөп түбэһиннэрэн оройуон партийнай, комсомольскай тэрилтэлэрэ политическай уонна экономическай үөрэхтээһин структуратыгар саҥа сүүрээннэри киллэрдилэр. Партийнай үөрэх систематыгар 524 истээччи дьарыктаммыта, экономическай үөрэхтээһининэн 1219 киһи хабыллыбыта. Марксизм-ленинизм теорията оскуолаларыгар партия историятын, ССКП ис уонна тас политикатын, сиэр-майгы темаларын, бэрт В. И. Ленин өлбөт-сүппэт үөрэҕин үөрэтэр кууруһу аһаалларын өттүгэр салайталаһыы болҕомтотун тарбаатыллара. Научнай коммунизм оскуолаларыгар сайдыылаах социализм проблемаларын, теориятын уонна практикатын, ССКП социальнай уонна экономическай политикатын, партия идеологическай үлэтин тэрээн турар боппуруостарын үөрэтиигэ саҥа курстар тэрилиннилэр. Экономическай үөрэхтээһиҥҥэ үлэни коллективнай тэрийии формаларын, бригадалар хаһаайыстыбаннай ахсаан, кэмчилээһини ирдиир хантан сылдьан буолууу проблемаларын үөрэтии курдуктар эбии киллэриллибиттэрэ.

Коммунистар уонна комсомолецтар политическай билиилэрин үрдэтиигэ, үлэһиттэри экономическай үөрэхтээһиҥҥэ хабааттар кодьууһун үрдэтиигэ Чурапчытааҕы Ленин аатынан совхоз (партком секретара С. И. Никитин, директор А. В. Ефремов, комсомольскай комитет секретара Е. А. Сидорова). Мугудай отделениета (секретарь Л. А. Давыдова, управляющай Н. Д. Пермяков), Чурапчы орто оскуолата (секретарь Е. Г. Эверстова), «Якутсельстрой» участога (секретарь З. Н. Сибирякова), олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы производственнай управлениета (секретарь П. М. Пермякова) ордук тэрээһиннээхтик үлэлээбиттэрэ. Маныга пропагандистар В. М. Пермяков, Д. П. Чечебутов, И. Д. Неустроев, М. Д. Кронникова, Е. М. Макарова, Н. М. Кладкин, Е. Г. Карпин истээччилэри улахан сэҥээрдэр занятиелары ыыппыттара.

Маҥнайгы сүһүөх партийнай тэрилтэлэр пропагандистскай кадрдары сүүмэрдээһиҥҥэ, аттаран туруоруута болҕомтолоро салгыы күүһүрдүллэр. Быйыл партийнай үөрэх систематын бары пропагандистар коммунистар, 81,2 бырыһыаннара үрдүк үөрэхтээхтэр. Комсомольскай үөрэх систематын пропагандистарын 76 бырыһыаннара коммунистар, 90 бырыһыаннара үрдүк үөрэхтээхтэр.

Истээччилэр общественнай-политическай үлэҕэ активностара улам улаатан иһэр. «Бүгүн истээччи—сарсын пропагандист, политинформатор, агитатор» хамсааһын киэҥник тэнийэр. Ааспыт үөрэх дьылыгар оройуоҥҥа 15 пропагандист, 43 политинформатор, 90 агитатор бэлэмнэммитэ.

«Пропагандист—пятилеткаҕа» хамсааһыныгар кыттан үгүс пропагандистар истээччилэр ылынар социалистическай эбэһээтэлистибэлэрин ырытан оҥорууга, киниэхэ этиилэрин үөрэтиигэ уонна олоххо киллэриигэ активнайдык көмөлөһөллөр.

Ол эрээри билигин даҕаны үлэһиттэр теоретическай билиилэрин үрдэтии туругар көрдөбүлгэ сөп түбэспэттээҕэ. Истээччилэр интэриэстэрин тардыбаттык, куолутугар эрэ занятиелары ыытыы чахчылара толору туоратыллыбатылар. «Чурапчы», Эрилик Эристиин аатынан совхоздардааҕы, «Сельхозтехника» холбоһугунааҕы, дьиэ-уот уонна коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетын ааҕы, киин балыыһатааҕы партийнай тэрилтэлэр үлэһиттэри марксистскай-ленинскэй үөрэхтээһин тэрээһинин тупсарбатылар. «Мындаҕаайы» совхозка экономическай үөрэхтээһиҥҥэ совхоз салалтатын өттүттэн болҕомто ууруллубатаҕа. Сорох политическай уонна экономическай үөрэх оскуолаларга өр сылларга усталарыгар истээччилэр общественнай политическай уонна үлэҕэ активностарын сайыннарбатылар. Былааннаах сорудахтары, эбэһээтэлистибэлэри толорууну хааччыйыыга үлэ мөлтөхтүк тэриллибитэ. Бу итэҕэстэри туоратыыга партийнай тэрилтэлэр улахан болҕомтону уурууохтаахтар.

Саҥа үөрэх дьылын сүрүн уратытынан уон биирис пятилетканы түмүктээһин, ССКП XXVII съеһигэр уонна Советскай норуот Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ кыайыыта 40 сыла туолуутугар бэлэмнэнии кэмигэр ыытыллара буолар. Партийнай тэрилтэлэр коммунистарга уонна партията суох дьоҥҥо ленинскэй мировоззрениены, экономическай өй-санаа саҥа тибин үөскэтиигэ, кинилэр политическай уонна үлэҕэ активностарын үрдэтиигэ партия туруорар соруктарын олоххо киллэриигэ хааччыйар эбээһинэстээхтэр.

Марксистскай-ленинскэй теорияны баһылааһыҥҥа партийнай үөрэх соругунан социальнай-политическай уонна экономическай билиилэри хаҥатыыга, политическай соруктары хаһаайыстыбаннай үлэлэри кытта ыкса сибээстээһиҥҥэ туһаайыы буолар. Экономическай үөрэхтээһин систематыгар производство кодьууһун үрдэтиигэ, бастыҥ опыты олоххо киллэриигэ ураты болҕомто уурулуохтаах.

Партийнай уонна экономическай үөрэх систематарыгар сүрүн курстар онкуларынан хааллаллар. Быйылгы үөрэх дьылыгар марксистскай-ленинскэй философия, политическай экономия уонна научнай коммунизм төрүттэрин үөрэтиигэ алта партийнай үөрэх оскуолалара киирэллэр. Быйыл совхоз тарыннан алта сиргэ эдэр коммунистар оскуолалара тэриллиннилэр. Партком нар эдэр коммунистар оскуолаларыгар ураты болҕомтону ууралларa, занятиелар кодьууһун үрдэтиигэ салгыы үлэлиилэрэ наада.

Политическай уонна экономическай үөрэх хаачыстыбатын уонна кодьууһун үрдэтэн маҥнайгы сүһүөх партийнай, комсомольскай, профсоюзнай тэрилтэлэр уонна хаһаайыстыбаннай органнар үлэһиттэри политическай уонна экономическай интиэни салгыы тупсарыахтара. ССКП XXVI съеһин, партия Киин Комитетын кэнники Пленумнарын уурааххтарын, 1984 сыл уонна пятилетка бүтүннүүтүн былааннарын, эбэһээтэлистибэлэрин толоруутун хааччыйыахтара.

Хайыы-үйэ бастыҥ ыанньыксыт

ХАТЫЛЫ. Петр Максимов Хатылы орто оскуолатын быйыл бүтэрбитэ. Билигин кини комсомолец Николай Ефремов старшайдаах, коммунист Варвара Константиновна Догорунова наставниктаах Суруулаанааҕы комсомольскай-ыччат фермаҕа үлэлиир.

Эдэр ыанньыксыт Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин күнүн көрө бэлэхтээх көрсөр: сыл ааспыт тоҕус ыйыгар 1748 кг үүтү ыан былааны 63 бырыһыан аһарда.

П. КРЫЛОВА.

Үрдүк ыам күрэҕэр

ХАДААР. «ЫБСЛКС 60 сылa» фермаҕа (старшай М. Е. Осипова) эдэр ыанньыксыт Светлана Андросова үлэлиир. Комсомолка сыл тоҕус ыйыгар хас биирдии фуражнай ынаҕыттан 1982-лии кг үүтү ыыр сорудахтааҕын 373-түү кг куоһарда. Оттон «ЫБСЛКС 50 сылa» ферма (старшай М. В. Никитина) ыанньыксыта, комсомолка Елена Никитина эмиэ итиннэ кэмигэр ынаҕын ахсыттан 1802-лиҥ кг үүтү ылыахтааҕын, ону 2201-дии кг ыата.

Кыргыттар, Октябрь ииниэҕи ударнай үлэ вахтатыгар туран, өссө эбэ үрүҥ илгэни ылар соруктаналлар.

С. ЗАБОЛОЦКАЯ.

Усулуобуйа үөскэтилиннэ

ЧУРАПЧЫ. «Сельхозтехника» холбоһукка Х. М. Аушев салайар тутааччыларын бириигэдэтэ уонна холбоһук рабочайдара өрөмүөнкүүр мастерскайу капитальнайдык өрөмүөннээн үлэҕэ киллэрдилэр. Мастерскай муостатын бетоннаан, анныгар үргүйбэт тыына хайаллынна, итиитэ систематын, ааннары, түннүктэрэ саҥардыллынныллар. Мастерскойга үлэлииргэ табыгастаах усулуобуйа үөскэтилиннэ.

И. ЕРМОЛАЕВ.

БОЧУОТ ДУОСКАТА

Мэччирэҥ ыйдарыгар сүөһүттэн элбэх үүтү, элбэх этэ ылар иһин социалистическай куоталаһыы кыайыылаахтара фермалар коллективтара, бастыҥ ыанньыксыттар, бостууктар, ньирэй көрөөччүлэр уонна үүт таһар автомобиллар шофердара оройуоннааҕы Бочуот дуоскатыгар таһаарылыннылар:

ЫАННЬЫК ФЕРМАЛАРЫТТАН

Алтаҕа диэри ыанньыксыттаахтартан:

«ЫБСЛКС 60 сылa» ферма коллектива (Хадаар отделениета, старшай Осипова М. Е.)—фуражнай ынах ахсыттан 1256-лыы кг үүтү ыан эбэһээтэлистибэтин 101,2 бырыһыан толорбут.

Кураанах Эбэ ферматын коллектива (Бахсы отделениета, старшай Оконешникова М. И.)—хас биирдии фуражнай ынахтан 1131-дии кг үүтү ыан эбэһээтэлистибэтин 106,8 бырыһыан толорбут.

Баҕалаах ферматын коллектива (Бахсы отделениета, старшай Максимова М. Н.)—фуражнай ынах ахсыттан 1017-дии кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 14,6 бырыһыан аһарбыт.

Алтаттан үөһээ ыанньыксыттаахтартан:

«Эрчим» ферма коллектива (Одьулуун отделениета, старшай Дьячковская Х. С.)—хас биирдии фуражнай ынахтан 1148-тыы кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 104,3 бырыһыан толорбут.

Маандай ферматын коллектива (Хайахсыт отделениета, старшай Протасова А. Г.)—фуражнай ынах ахсыттан 1078-тыы кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 10,9 бырыһыан аһарбыт.

Үгүөхтэр ферматын коллектива (Мугудай отделениета, старшай Потапова Д. М.)—хас биирдии фуражнай ынахтан 991-дии кг үүтү ыан эбэһээтэлистибэтин 101,2 бырыһыан толорбут.

ЫАННЬЫКСЫТТАРТАН

1200 кг ордук үүтү ыыр эбэһээтэлистибэлээхтэртэн:

Егорова Матрена Николаевна (Болтоҥо отделениета)—фуражнай ынаҕын ахсыттан 1739-туу кг үүтү ыан эбэһээтэлистибэтин 102,2 бырыһыан толорбут.

Павлова Мария Петровна (Болтоҥо отделениета)—хас биирдии фуражнай ынаҕыттан 1596-лыы кг ыан эбэһээтэлистибэтин 10,6 бырыһыан аһарбыт.

Ксенофонтова Варвара Николаевна (Хадаар отделениета)—фуражнай ынаҕын ахсыттан 1549-туу кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 14,7 бырыһыан аһарбыт.

1200 кг диэри үүтү ылар эбэһээтэлистибэлээхтэртэн:

Оконешников Никифор Иванович (Мугудай отделениета)—фуражнай ынаҕын ахсыттан 1385-тии кг ыан эбэһээтэлистибэтин 38,5 бырыһыан аһарбыт.

Филиппова Татьяна Гаврильевна (Чакыр отделениета)—хас биирдии фуражнайыттан 1351-дии кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 20,7 бырыһыан аһары толорбут.

Протасова Акулина Гаврильевна (Хайахсыт отделениета)—фуражнай ынаҕын ахсыттан 1349-туу кг ыан эбэһээтэлистибэтин 17,3 бырыһыан аһарбыт.

ЫАННЬЫК БОСТУУКТАРЫТТАН

Алтаҕа диэри ыанньыксыттаах фермалартан:

Ксенофонтов Николай Егорович (Хадаар, «ЫБСЛКС 60 сылa» ферма)—үүт валовой ыамын былаана 101,2 бырыһыан толоруллубутун иһин.

Гоголев Илья Ильич (Бахсы, Кураанах Эбэ фермата)—сайын устата үүтү валовой ыамы былаана 107,5 бырыһыан толоруллуутун хааччыйбытын иһин.

Барашков Иннокентий Владимирович (Бахсы, Баҕалаах фермата)—үүтү валовой ыамы сезоннааҕы былаана 115,3 бырыһыан толоруллубутун иһин.

Алтаттан ордук ыанньыксыттаахтарга:

Дьячковскай Прокопий Егорович (Одьулуун, «Эрчим» ферма)—үүт валовой ыамын былаана 105,4 бырыһыан толоруллубутун иһин.

Потапов Николай Иванович (Хайахсыт, Маандай ферма)—үүтү валовой ыамы сорудаҕа 110,8 бырыһыан толоруллуутун ситиспитин иһин.

Захаров Петр Степанович (Мугудай, Үгүөхтэр ферма)—үүтү валовой ыамын былаана 101,2 бырыһыан толоруллубутун иһин.

НЬИРЭЙ КӨРӨӨЧЧҮЛЭРТЭН

Лыткин Афанасий Афанасьевич (Бахсы, Чыаппара бириигэдэтэ)—40 ньирэйи сүтүгэ суох иитэн хас биирдиилэрин 160,1 кг төлөһүтэрин ситиспитин иһин.

ҮҮТҮ ТАҺААЧЧЫЛАРТАН

Картузов Николай Егорович (Болтоҥо отделениета)—сайын устата үүт таһар автомобилынан 16712 тонна-километры оҥорон үүтү туттарыы эбэһээтэлистибэтин 109 бырыһыан толорулларын хааччыйбытын иһин.

Сивцев Петр Михайлович (Мугудай отделениета)—сезон устата 7113 тонна-километры оҥорон государствоҕа үүтү туттарыы эбэһээтэлистибэтин 114,6 бырыһыан толороругар көмөлөспүтүн иһин.

ТРАССА ВОЛГАНЫ ТУОРУУР

КАЗАНЬ. Тутулла турар Холмогоры—Клин нефтепровода саамай бөдөҥ уу мэһэйин туораата. Казаньтан чугас Волганы нөҥүө дюкеры түһэрии болдьокун иннинэ түмүктээнэ. 2400 метр усталаах уонна 5000 тонна ыйааһыннаах трубопровод үрах түгэҕин гэр хаһыллыбыт траншеяҕа сылыхала суох түһэриллиннэ. Билигин уу анныгар үлэлээччилэр Волга хоно тун нөҥүө биир километр кэриҥэ усталаах уочаратаах дюкеры түһэриигэ киирдилэр.

(ССТА).

★

Сарсын—Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин күнэ

★

СИТИҺИИЛЭРИ БАҔАРАБЫТ

Бу күннэргэ биһиги корреспондеммыт С. Попов тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюһун райкомун председателэ В. Р. ИВАНОВТАН хас да боппуруостары ыйытта.

ЫЙЫТЫЫ: Василий Романович, оройуон тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ бэйэлэрин профессиональнай бырааһынньыктарын балачча ситиһиилэрдээх көрсөллөр. Киин бүгүҥҥү түбүктэрин туһунан кэпсиир түс эрэ.

ЭППИЭТ: Кырдьык, бу күннэр күүрээннэрэ улахан. Совхозтар оттоон бүттүлэр. Билигин государствоҕа элбэх эмис эти туттарар. Үүт ыамыын быһа түһэрбэт иһин охсуһуу ордук эппиэттээх күннэрэ тураллар. Улахан болҕомтону общественнай сүөһүгэ сылаас кыстыгы тэрийиигэ уурабыт. Сыл бүтэһик квартала хайа да күн ыгыылаах буолар. Хойуттук баҕарар хаһаайыстыба сылы иэһэ-күүһэ суох туоруон баҕарар.

Ону тэгэ совхозтарга профсоюзнай отчуот-түүр-быыбардыыр хампаанньа бара турар. Профсоюз социалистическай куоталаһыыны тэрийэрин тэгэ, үлэ дьонун олохторун үөрүүтүн, культурнай таһымын үрдэтиигэ үгүс үлэни ыытар. Ону салгыы күүһүрдүү суолларга чуолкайдаабыллар.

Бу күннэргэ үлэ коллективтарын сайыҥҥы кэмҥэ ыытыллыбыт социалистическай куоталаһыыларын түмүктэрэ, совхозтар үлэлэрин тоҕус ыйдаах көрдөрүүлэрэ таһсан, кыайыылаахтар ааттара-суоллара биллиннэ. Бастыҥ үлэһиттэр бириэмийэлэниллэр.

ЫЙЫТЫЫ: Аҕыйах тылынан сайыҥҥы ыйдарга ситиһиллибит кирбиилэр тустарынан тугу этиэҥ этэй?

ЭППИЭТ: Тоҕус ый түмүгүнэн ылар буоллахха, оройуон үрдүнэн валовойунан 88370 тонна үүт ыанан, былааны 106,5 бырыһыан туолла. Государствоҕа үүтү туттарыы 75765 тоннаҕа тийэн 106 бырыһыан буолла. Биирдии фуражнай ынахтан ортотунан 1241 килограмм үүт ыллынна. Эти государствоҕа атыылааһын былааны 106,8 бырыһыан толорулунна. Оройуон үрдүнэн барыта 33620 тонна от кэбилиннэ, 9500 тонна силэс угулунна, 90 тонна АВМ бородууксуйата бэлэмнэннэ. Сымнаҕаһы тоһо баҕарар аҕала туруохха сөп. Итинтэн көстөрүн курдук, биһиги оройуоммут тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ уонна общественноһа аһы-үөлү дэлэтиигэ быйыл сайын куһаҕана суохтук үлэлээтилэр диир кыахтаахпыт.

ЫЙЫТЫЫ: Быйыл совхозтартан хайалара үчүгэйдик оттоото?

ЭППИЭТ: Субуруускай аатынан совхоз 5006,4 тонна оту кэбиһэн былааны 100,1 бырыһыан толордо. Ону таһынан сүөһүгэ бэртээхэй иигэмтэлээх аһылыгынан буолар 1220 тонна силэс угулунна. Киниэхэ тилэх баттаһа биэтэккэ «Мындаҕаайы» совхоз тахсыта. Василий Петрович Чичигинаров салайар бу улахан коллектива 6567,9 тонна үрдүк хаачыстыбалаах оту кэбистэ, 2419 тонна силэһи хаһаанна.

ЫЙЫТЫЫ: Үгэс буолбут ыйытыы—оройуон тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэригэр баҕа санааҕын тугу этиэҥ этэй?

ЭППИЭТ: Биһиги баараҕай Ийэ дойдубут сарсын—Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин күнүнэн сибээстээн «Хомуур-84» геройдарын өрөгөйдөөхтүк ааттыаҕа. Онуоха биһиги оройуоммут аһы-үөлү дэлэтиигэ, сиртэн үрдүк бородууксуйаны ылыыга сыралларын биэрбит дьонун көмүс көлөһүннэрэ баарын курдук саныахпыт. Бу дьоһуннаах, олох социальнай сайдыытын түстүүр дьалаҕа күүстэрин харыстаабакка үлэлиир «чахчы даҕаны үлэһит дьоммутун профессиональнай бырааһынньыктарынан эҕэрдэлээн туран, кэскиллээх үлэлэригэр ситиһиилэри, түс бэйэлэригэр дьолу-соргуну баҕарабын. •

Үлэһит династия дьоло

Зарисовка

Саллар-сааһын, үлэр-үйэтин тухары ангардастыс биир идэни сөбүлээтэлэр, онтон күннээнэ тэрсан олорор дьоннор баар буолаачылар. Онуук дьоннон биирдэстэрэ —бу Семен Григорьевич Кривошапкин. Санаан көрүҥ, оҕобун сүүрбэ сэттэ сылын хотон үлэтигэр биэрдэ.

Саха норуотугар бэрт былыргы үһүйээннэригэр үүт көлүкэлэр тустарынан кэпсэниллэрин хам-түм түбэһэн истэбин. Мин бүгүн, тиэтэл-саарал баҕанан тахсан Семен Григорьевич тылын сирэй көрсөн кэпсэттим. Уонна бу үһүн кэмнэ ыанньыксытынан үлэлээбит киһи күүрбүт тымырдаах илиитин көхсүн көрө олорон тоҕо эрэ итн курдук санаан ылдым. Манник үлэһит дьон үрүҥ-айбыт-хараллыйбыт көмүс көлөһүннэрин—маоыт үүттэрин муннан аһар киһи, арааһа, кэлүйэ да буола сылыа эбиттэрэ буолуо.

Семен Григорьевич Балыктаах Алааһыгар 1932 сыллаахха колхозтаах кэргэнигэ төрөөбүтэ. Аҕата Тооко Киргиэлэй от-мас үлэтигэр сүрдээх кыайыгас-хотугас киһи эбитэ үһү. Сэмэн бу ыалга—иккис оҕолоро. Очччотооҕу олох ыарахаттарыгар оҕустаран, ийэтэ Матрена Николаевна Попова өлөн, баара-суоҕа үс саастаах оҕо тулаайах хаалбыт. Кэлин аҕалара Кугдарова Мария Николаевнаны кэргэн ылар, онтон биэс оҕо төрүүр-үөскүүр. Иньэ тылан бииргэ төрөөбүттэр сэттэлэр.

Колхозтаах ыал оҕото бэрт кыратыттан бу чэпчэкии, бу ыарахан диэн араарбакка үлэни үөрэммитэ. Оҕус сиэтэн, бугул түгэҕин харбаан, очччотооҕу колхозтаах дьону кытта тэҥҥэ туран-олорон сылдьыбыта.

Сэрии ыар сыллара саҕаламмыттара. Биллэрин курдук, дьон-сэргэ олоҕун бу иэдээннээх сэрии атыйыстаах уулуу аймаабыта. Ол уххаһыгар оҕустаран, Сэмэн дьонунаан хоту Өлүөнэ өрүс тардыгар баар Кумах Сурт диэн сиргэ балыктыы киирбиттэрэ. Итн 1942 сыллаахха этэ. Киин очччотооҕута баара-суоҕа уон эрэ саастааҕа. Дойдутугар уон саастаах оҕо эргиллибитэ.

Төрөөбүт буор хаһдах курдук тардыылааҕын, киһи отун-маһын сыта хаайах курдук өйү-санааны туймаардар алыптааҕын кыракый Сэмэн уол ааһ бастаан оччо өйдөөбүтэ. Уонтаах оччо бэйэтэ бэйэтигэр саҥа ыыныннааҕым тухары эйигиттэн мииги хаһыыс да күүс араарыа суоҕа, эн эрэйи-кыһалҕаны умнарыҥ тупугар күүһүм тиһиэринэн үлэлиэм» диэн андаҕар бэриммитэ. Итн оҕо киһи андаҕара этэ, ону киһи күн бүгүнүгэр диэри, кырдьык, кэпсэтэ өссө чиҥэтэн, дириҥэтэн биэрдэ.

Колхозтаах уол Мырыла Амматыгар ардыгар сүөһү үүрэн, сороҕор оттуу элбэхтик киирсэрэ-тахсара. Бу сылдьан сүрдээх сэмэй үлэһит кыыһы бэлиэтии көрбүтэ. Эдэр сэас умсулҕана, олох баҕата кыайбыта,бу сэмэй дьон олохторун илгэтин холбуурга быһаарыммыттара. Бөһүөлэккэ биир буруо тыргылла унаарбыта—ол Семен Григорьевич уонна Парасковья Федотовна Кривошапкиннар дьиэлэрэ этэ.

Эдэр кэргэнниилэр ыанньыксыттааһыннарын «Ыллык» колхозтан саҕалаабыттара. Ис сүрэхтэриттэн баҕаран туран үлэлээбиттэрэ. Улам-улам дьоҥҥо-сэргэҕэ сөбүлэтэн, үчүгэй ыанньыксыттар ахсааннарыгар киирсэн, билсэннэстэн барбыттара.

—Биирдэ даҕаны былааны тохпокко, үүт ыамын көтүппэккэ үйэбитин барыан эрэр буолуохтаахпыт, —диэбитэ Семен Григорьевич олоҕун ол лоскуй кэмигэр сыанабыл биэрэрдии.

Кырдьык, киһи олус бэриниилээхтик үлэлээбитэ. 1963—1966 сылларга хас биир ынахтан икки тыһыынчаттан ордук килэ үүтү ыабыта. Бу биһиги оройуоммутугар, республикаҕа даҕаны очччо ортотугар туппута.

Үлэ киһитэ чиэскэ-хайҕалга өрүүтүн өрө көтөҕүллүүнэн эппиэттиир. Семен Григорьевич ылбыт кирбиитин өссө чиргэппитэ, ол туоһутунан үс төгүл субуруччу социалистическай куоталаһыы кыайыылааҕын аатын ылбыта, элбэх Бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыта буолар. Өссө биир олус сөбүлүүр наҕараадалаах—ол В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сыла туолуутугар ылбыт медала.

Семен Григорьевичтаах алта оҕолоохтор, ньирэй олохтооохтор. Дьонсэргэ сылдьарын сөбүлүүллэр. Арай бу ыал дьиэтигэр киирдэххинэ, биири бэлиэтии көрүөххэ сөп. Бары биир кэмҥэ дьиэлэригэр суох буолалларын. Онтон хаһан наадыйдаххына, киниэхэ барыларын, дьиэ-кэргэни бүтүннүүтүн биир сиртэн булуоххун сөп. Кинилэр бары тутуспутунан Лахалды ферматын (бу ферма ыамга былааны толорон иһэр) «Тропа» диэн хотонугар бороон көрүүтүгэр үлэлииллэр. Дьиэ-кэргэн дьоно тутуспутунан!

Семен Григорьевич улахан уола Семен Семенович —бириэгэдьиирдиир, Елена —борооску көрөр, Николай— бороосукуларга эбии аһылык бэлэмниир (биһиги сылдьар кэммитигэр күтүр улахан тимир буочукаҕа балык буһаран бидилитэн турара), ийэлээх-аҕата буоллаҕына эмиэ бороон көрөллөр.

Онтон үһүс оҕо Федот кэргэниниэн Хадаар нэһилиэгэр фермаҕа үлэлиир. Бэһис оҕо Парасковья Семеновна быйыл Благовещенскай куоракка Тыа хаһаайыстыбатын техникумун үөрэнэн бүтэрэн, ветеринарнай фельдшер идэтин ылан кэлиэхтээх. Сайыҥҥы практикатын Нам оройуонугар барбыт. Ыал оһоҕос түгэҕинниэҕи оҕолоро Уля онус кылааска үөрэнэр.

...лорго үрдүк кирбиилэр этиилэр. Хайа да күн үөтэлэр. Хайа да күн үөрүүгэ олохсо олус соһуччуруу олоххо олус сэмэйдик кэлээччи.

1966 сыл. Кулуп тутар ыйа ортотун диэки этэ. Семен Григорьевич үгэһинэн хотонугар үлэлээн түбүгүрэ сылдьара. Бу кэмигэ сельсовет исполкомун председателэ Еримей Илларионович Литвинцев тиийэн кэлбитэ. Туох эрэ суһал үөрүүнү аҕалсуолталаах үөрүүнү аҕалсирэйиттэн-хараҕыттан этэ көстөрө. Итн күн Семен Григорьевич Кривошапкин биһиги Ийэ дойдубут үрдүк наҕараадатын Ленин орденын ылбыта. Ону киһи республика столицатыгар Якутскайга киирэн үөрүүлээх-котүүлээх быһыы-майгы сайынын ферматтан араххсыбат, сүрдээх үлэһит, бүтүрү буолуох чинчилээх.

Дьэ, итн биһиги испиттэн, бэйэбит эйгэбититтэн иитиллэн-үөскээн тахсыбыт үлэһит дьиэ-кэргэн биографията хайдахтаах курдук модунуй көрөнүй? Рабочай династия иитиллэн, олох бэйэтин үөһүттэн ситэн-хотон тахсара!

Ыал ийэтэ Парасковья Федотовна бу дьыала аһы-үөлү дэлэтии фронугар олоҕун 33 сылын биэрдэ. Бу саха ыала бэйэлэрин туйахтарын хатарар, суолларын салгыы сэлуур бүтүн көлүөнэ дьону биир биттэрэ уонна ол эдэр дьону биир иитэркэскэ түмүттэрэ, биир хотоҥҥо үлэлиир коллектив гына айбыттара хайҕаныах эрэ тустаах.

Бу кэпсиир дьоммут төһө да сааһырдаллар, ыанньыксыт үлэтин кыайбат буолтарын иһин, хотонноруттан араахсыбакка, пенсия дьонобут диэн дахаһыйбакка үлэлии сылдьаллара ама кими үөрпэт буолуоҕай. Семен Григорьевич бороосу көрүүтүн «чэпчэки үлэ» бардым» диэн аттыыр. Киһи бу тылларыгар киһи тылынан этэ охсубат дириҥ санаата охсуллан саһарга дылы.

Семен Григорьевич төһө да бырыгар операциялаан сырыттар өлүүм-хаалдыы диэбитин, арааһа, истибит киһи суоҕун кэриэтэ буолуо. Бу чахчы үлэ киһитэ —үлэтэ суох хоҥук да хомот киһи диир буоллахтарына итн киниэхэ сыһыаннаах.

Семен Григорьевич Кривошапкин билигин түөрт уон бороосукуну көрөр-харыйар. Киһи оһир дойдулааҕын аатын сүтэр совхозка биир бастакынан интенсивнэй уотуу площадкаларын тэрийтэрэн олоххо киллэртэрбитэ, онтон совхоз сыллата дохуот ылар биир барыстаах салаатынан буолла.

Бииpи бэлиэтии көрдүм бүгүн Семен Григорьевичка. Бу үлэ киһитигэр олус сэмэй майгы баар. Хаартыскаҕа орденын кэтэн түһүөн баҕарбыппытын хотоммор барарым кыла диэн кыккыраччы аккаастаан кэбистэ. Саха киһитэ хаһан даҕаны үчүгэйинэн өгө туттаачыта суох. Семен Григорьевич да ону киһи буолан биэрдэ. Хата, оҕолорун онуһугар хотонугар сырдээн тиэртэ, бороонун ыгта хаартыскаҕа түһэрии ордордо.

Итн курдук истэх-биһигиттэн сэмэй киһи эбит бу бар-дьон Сэмэн дуо диэн Ленин орденын кавалера Субуруускай аатынан совхоз кырдьаҕас үлэһитэ Семен Григорьевич Кривошапкиннара. Бар-дьон билбэтэҕэ диэн суох.

Сэмэн ТУМАТ.

Снимокка: (хаҥастан) Николай, Елена, Парасковья Федотовна, Семен уонна Семен Григорьевич Кривошапкиннар.

СЫЫППАРАЛАР уонна ЧАХЧЫЛАР

⊙ ССРС агропромышленнай комплекса сүрүн производственнай фондалар 37 бырыһыаннарын ылар, киһи ирээтигэр үлэһиттэр 40 бырыһыаннара тиксэр, национальнай дохуот 42 бырыһыана оҥоһуллар.

⊙ Тыа хаһаайыстыбатын материальнай-техническэй базата тупсарыллар. Ааспыт сылга комплекс үрдүнэн киниэхэ сайынна рыыга 40 миллиард солкуобай, 1970 сыллааҕытааҕар икки төгүлтэн ордугунан элбэх, капитальнай уҥуу бэриллибитэ. Общественнай тыа хаһаайыстыбатыгар үлэ оҥоруомтуота сылга ортотунан 6 бырыһыан, оттон 1970 сылы кытары тэҥнээтэххэ 36 бырыһыан үүннэ.

⊙ Тыа хаһаайыстыбатын производствотын интенсификациялааһын быстыспат сорҕотунан сири мелиорациялааһын буолар. Биһиги дойдубутугар тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сир үө гыммыттан иккитигэр сиик тиийбэт, оттон чиэппэрэ аһары сииктээх буолан эрэйдиир. Быйыл мелиоративнай үлэлэргэ 10,2 миллиард солкуобай көрүллүбүтэ. Итн 0,67 мөлүйүөн гектар сиигирдиллибит, 4,65 мөлүйүөн гектар куурдуллубут сири туһаҕа таһаарар кыаҕы биэриэҕэ.

⊙ Ааспыт сылга биһиги дойдубутугар 190 мөлүйүөнтэн тахса тонна бурдук, 29 мөлүйүөн тонна оҕуруот аһа хомуллубута. Соҕотуопкалыыр пууннарга уонна астыыр предприятиеларга 17,5 мөлүйүөн тонна сүөһү уонна көтөр этэ (былааны 101 бырыһыана), 63,4 мөлүйүөн тонна үүт (106 бырыһыан), 68,2 миллиард устүүкэ сымыыт (107 бырыһыан), 238 тыһыынча тонна түү (108 бырыһыан) киирбитэ.

⊙ Хонууга 100 тыһыынча 53 тыһыынча сүөһү иитиитигэр бириэгэдэлэр уонна звенолар коллективнай бэдэрээтинэн үлэлииллэр.

ИДЕЙНЭЙ БУҺУУ-ХАТЫЫ ОСКУОЛАТА

Политическай уонна экономическай үөрэх дьылын көрсө

ОЛОҔУ КЫТТА СИБЭЭСТЭЭН

Бөрүөсү политическай пропагандаһын уһуллучу суолтатын дьиҥнээн буолабын мин үгүс сыллаах пропагандистыттан өссө төгүл итэҕэйдим. Оттон пропагандист быһыытынан дьон интэриэһин чэбдигирдэр, үөрүүтүр, интэриэстэрин лекциялары аахтарар хайдах курдук киһи үлэлиирин, үөрэр-көтөр дьонноро да баарын эмиэ билбитим.

Үөрэх пропагандистскай, сэлэстэрскэй үлэҕэ олоҕум ыллыбын биэрдим. Ол туһунан салгыбыппын, сыыдалыбын өйдөөбөппүн. Сылаайы политическай үөрэх дьылын бастакы занятиетыгар үөрэ-көтө истээччилэрбин эҕэрдэлээбиппин. Программа бигр тэрилтэтэ айахсыбакка үлэлиирэ ааҕалаах. Дьон дайды ордороллор. Пропагандист, сал-биир дьоннорго үүс киһи кэриэтэ, умсугутардаах, кэпсээннээх буолуохтаах.

Мин 13 №-дээх СПТУ-ҕа пропагандист быһыытынан сыллата 10—15 лекцияны ааҕабын. «Знание» общество чилиэнин быһыытынан оннук лекциялары алтыс сыла. Бу сэгэ лекция, бэсиэдэ «Урох Күөрэ, Төрүттэрэх, Кулаадыма» дьоннорбутугар, соҕуруу да тиэхникэтэргэ элбэхтик сыһыарабын. Итиннэхэ барытыгар араас темаларга араастаабыт папкаларбын туттабын сылдьыаччыбын.

Үөрэх кэстүбүтүнэн туһунан тус бэйэм санааларбын этэммин баҕарабын. Биһиги сыл ахсын кэһиинэ ортотугар ыытар пропагандабыт олоҕу кытта сибээстээх, олоххо чугас сабыдыаллаах буолуутугар дьулуһуохтаахпыт.

Онуоха тугу оҥоруохха сөбүй?

Бастатан туран, олоххо дьаһаахха билигин да баар куһаҕан быһыылары утары сорунуулаахтык турунуохха наада. Итиннэхэ тустаах миэстэтигэр охранниктары, народнай дружиналары, народнай хонтуруол постарын кытта уопсай рейдэлэри ыытыахха. Иккиһинэн, лекциялары, бэсиэдэлэри нэһилиэктэрин атастаһыннара сылдьан ааҕыы дьиҥчахчы туһалаах практикатын олохтуохха. Үсүһүнэн, дакылааттар, лекциялар тексттэрин эрдэ көрөн-истэн, субанэламанан эбэн-көрүрэтэн, чочуйан биэрэр буолуохха. Төрдүһүнэн, ычччат достоинствотын үһүгүннэрэр лекциялары элбэтэр буоллар уонна олору иллюстрациялыыр матырыйааллар дойдуга биллэр статистическай сибидиэнньэлэринэн байытар наада. Оччотугар ыччат ортотуттан бэрээдэги кэһии лаппа аҕыйыа, киниэргэ духовнай эттүнэн сабыдыал улаатыа этэ.

Мин бэйэм лекцияларбар «Монреаль»-76», Монреаль-81», «50-летие ЯПИ», «Якутия—кладовая земли, будущее планеты» диэн дискотекалары туһанабын.

Улахан болҕомтону дьонсэргэ тылын-өһүк культуратыгар уурары наадалааҕынан ааҕабын. Биһиги политическай агитация дьонэ сыл аайы хал буолбут халыып тылларынан, дьуһуурунай бэлэм этиилэртэн босхолонуох тустаахпыт. Оччотугар эрэ биһиги полит-үөрэхтээһин дьиҥ-чахчы көдьүүстээхтик барарын ситиһиэхпит.

М. ЕФИМОВ,
пропагандист.

„Дьоҥҥо коммунизм идеалларын, Маркс—Энгельс—Ленин өлбөт-сүппэт идеяларын тириэрдэртэн ордук үтүө тускуллаах сорук суох уонна баар буолуон сатаммат".

К. У. Черненко.

Үөһээ снимокка: пропагандистар (хаҥастан) Б. П. Баишев—Сылаҥ сельсоветын исполкомун председателэ, В. М. Пермяков—Субуруускай аатынан совхоз кылаабынай экономиһа, М. Н. Макарова—«Чурапчы» совхоз комскомун секретара, И. И. Софронов—«Мындаҕаайы» совхоз прораба, уонна Л. И. Ноева—«Чурапчы» совхоз ветераһа.

◇

Аллараа снимокка: «Чурапчы» совхоз кылаабынай бухгалтера Анна Петровна Капитонова быйыл үһүс сылын кини аппаракка 16 истээччилээх экономическай үөрэхтээһин оскуолатыгар пропагандистыыр.

П. Оконешников фотолара.

Бастакыттан тэрээһиннээхтик

Партия Киин Комитетын политическай уонна экономическай үөрэх көдьүүһүн үрдэтиигэ туһуламмыт уурааҕын «Чурапчы» совхоз партийнай тэрилтэтэ киэҥник дьүүллээбитэ. Партком быйылгы үөрэх дьылыгар бэлэмнэнии туругун аһаан-миинээн көрбүтэ.

Биһиэхэ, Сылаҥҥа, пропагандистар үлэлэрин былааны чуолкайдыыр бигэргэтиилиин. Партийнай үөрэх оскуолаларын пропагандистарынан коммунистар совхоз директора Н. Г. Михайлов, партком секретара И. И. Филиппов ананнылар.

ССКП КК «Комсомолу партийнай салайыыны салгыы тупсарар уонна ыччаты коммунистическай иитиигэ киин оруолун үрдэтэр туһунан» уурааҕынан сибээстээн улахан болҕомто комсомольскай полит-үөрэхтээһиҥҥэ уурулар. Киниэргэ пропагандистарынан эдэр-дэр интэриэстэрин үчүгэйдик билэр, ыччаты кытта үлэлиир дьоҕурдаахтарын көрдөрбүт холобур, П. П. Макаров курдук коммунистары аннатыбыт.

Экономическай үөрэх оскуолаларын занятиеларыгар үлэҕэ-хамнаска, совхоз экономикатыгар быһаччы сибээстээх лекциялары, бэсиэдэлэри, ырытыылары киллэрэр баҕалаахпыт. Ол иһин экономическай өттүнэн киэҥ билиилээх совхоз кылаабынай бухгалтера А. П. Капитонова, совхоз кылаабынай экономиһа В. П. Новгородов уо. д. а. курдук дьону барыта 12 специалиһы, пропагандистарынан туруордубут. Киниэр экономическай үөрэх оскуолаларын бары фермалар, автопарк уонна тракторнай парк коллективтарыгар үлэлэтиэхтэрэ.

Алтынньы 15 күнүгэр бастакы занятиелар политическай уонна экономическай үөрэх бары оскуолаларыгар куругуһунэн ыытыллыахтара. Онно хас биирдии пропагандист кичэллээхтик бэлэмнэнэ.

Б. БАИШЕВ,
цеховой партийнай тэрилтэ секретара.

Биһиги пропагандиспыт

Бөһүлэзнаһьона олох-дьаһаҕын маҕарҕынан хаачыйар «Обновление коллектива буолар» пятилетка тэрилтэбиһин быһаарыылаах сылын тугунааҕар түмүктүүр ордук эрэ көтөҕүллүүлээхтик үлэлиир. Итинэ политическай уонна экономическай үөрэх улахан көмөлөөх.

Биһиэхэ партийнай үөрэх оскуолатыгар «ССКП социальнай политиката» диэн курсу иккис сыл Е. М. Малыгина үөрэттэ. Киһи үөрэнээр матырыйааллы производствоны кытта ыкса сибээстиир. Онон занятиелар кэлин интэриэстээхтик бараллар. Евдокия Михайловна лекцияты холобурдары үксүн бэйэтин коллективыт олохтуттан кларга кыһанар.

Хас биирдии занятие көхтөөхтүк барар. Истээччилэр бэйэлэригэр тема боскоон реферат суруйбуттэ, олору тэрээн туһалаах, көдьүүстээх буолбута.

Киниэр баҕарар коллективын сибүстүүр, ытыктыыр пропагандистаах буолар. Үөрэх кэбиннэн биһиэхэ көмөтү сыһыаллаах, дириҥ билиилээх Евдокия Михайловна Макарова буолар. Кини саҥа үөрэх дьылыгар айыыньылаах үлэни боппут.

М. ЕФИМОВА,
автошкола истээччитэ, наставнига.

СОРУК: ИНТЭРИЭҺИ, ЭППИЭТИНЭҺИ ҮРДЭТИИ

Саҥа үөрэх дьылыгар биһиги совхозпутугар партийнай үөрэх икки, экономическай үөрэхтээһин биир, комсомольскай үөрэх үс оскуолалара, биир экономическай семинар, түөрт маассабай куруһуоктар, эдэр коммунистар оскуолалара үлэлиэхтэрэ. Пропагандистар бары сүүмэрдэммит, бигэргэтиллэн занятиеларга бэлэмнэнэ сылдьаллар. Бу эппиэттээх партийнай соруданы коммунистар Д. П. Чечебутов, И. Я. Чичигинаров уо. д. а. эр сылларга үтүө суобастаахтык толороллор. Бычаата, үөрэх дьылын саҕалыырга бэлэммит.

Экономическай семинар тэриллибитэ совхоз киин аппаратын үлэһиттэригэр ордук көмөлөөх буолуоҕа диэн саныыбыт.

Оскуолалар, оҕо учреждениеларын үлэһиттэригэр түөрт маассабай үөрэхтээһин оскуолалара тэриллэллэр. Олорго Хатылы орто уонна Болтоно аҕыс кылаастаах оскуолаларын завучтара С. П. Борисов уонна Г. М. Слепцова пропагандистыахтара, детсадтар үлэһиттэрин Е. М. Каженкина уонна К. К. Павлуцкай үөрэтиэхтэрэ.

Биһиги быйыл совхоз рабочайдарын, киин аппарат үлэһиттэрин экономическай үөрэхтээһинин тосту тупсарар соруга туруоруннубыт. Кэстэл буолбатах, бу үлэ аасыт өттүгэр эмэ бэх итэҕэстэрдээх этэ. Итиниһин биирдэ-эрэ сэмэлээмэтэхпит. Экономическай үөрэх оскуолаларын сонтоох бэлэмнээх, хаиных баҕарар экономическай ырытыылары уонна түмүктээһиннэри оҥорор кыахтаах В. М. Пермяков, П. В. Пудов уо. д. а. специалистар салайыахтара. Киниэр, бириэмэ көрдөбүлүгэр сөп түбэһиннэрэн, занятиелары истээччилэр болҕомтолорун тардар, интэриэстэрин көтөҕөр гына ыытыахтара диэн биһиги эрэнэбит.

Ол эрээри политическай уонна экономическай үөрэх көдьүүһэ, бигардас пропагандистартан эрэ буолбакка, истээччилэртэн эмиэ улахан тутулуктаах. Онон бу сүҥкэн суолталаах дьыалаҕа хас биирдии рабочай, сулууспалаах сирэй эппиэтинэһин салгыы үрдэтэрбит наада. Манна биһиги туһаайыллаах хаһаайыстыбаннай салайааччылартан, специалистартан, ааһан үлэ коллективтарын старшайдарыттан көрдөбүлү күүһүртэхпитинэ сатанар.

С. НИКИТИН,
Субуруускай аатынан совхоз парткомун секретара.

БАРЫ ПРОПАГАНДИСТАРГА, ИСТЭЭЧЧИЛЭРГЭ

Оройуон идеологическай активын семинар-мунньаҕын кыттыылаахтарын ЫҤЫРЫЫЛАРА

Общественнай сайдыы билиҥҥи кэрдиис кэмигэр утарыта турар политическай системалар иккиэлэрдарыгар идеологическай киирсии хаһааҥҥытааҕар да күүһүрдэ. Капитализм идейнэй өттүнэн хотторуутун, норуоттар инникини кэскиллэрин быһаарар кыахтара суоҕун олох улам итэҕэтиилээхтик көрдөрөр. Социальнай, кылаассабай утарсыыларга хам ыллардыбыт империализм сэриини күөттээһиҥҥэ, планетаҕа быһыытын майгыны сытыырхатыыга туһайыллыбыт политикаларынан киһи аймах өйүн санаатын тирээн турар проблемалары быһаарыыттан аралдьытарга суоттаналлар. Оройуон идеологическай актива аан дойдуга балаһыанньа ыараан иһиитигэр быһаччы буруйдаах АХШ уонна кини союзтаахтарын норуоттары утары политикатын уордайан туран сэмэлиир итиэннэ, идейнэй өстөөхтөрбүт киирииилэрин-тахсыыларын учуоттаан, политическай маассабай үлэ көдьүүһүн үрдэтэргэ бары пропагандистары, агитатордары ыҥырар.

Занятиелар идейнэй-теоретическай таһымнарын үрдэтиэҕиҥ. Хас занятие ахсын экономическай түмүктээһиннэри, ырытыылары оҥорон политическай үөрэх сайдыылаах социализмы сайыннарыы күннээҕи практикатын кытта ыкса сибээстээһинэрин хааччыйыаҕыҥ.

Эдэр ыччаттарга төрөөбүт дойдуу, социализм уонна аан дойдуу инникитин дьылҕатын иһин эппиэтинэс чувствотын иитиэҕиҥ. Советскай норуот Аҕа дойдуу Улуу сэриитигэр кыайыыта 40 сыла туолуутугар аналлаах политинформациялары ыытыаҕыҥ.

Саҥалыы экономическай өйү-санааны, кэмчилээһини уонна хаһаайыстыбаннар буолууну үөскэтиигэ ахсаабат болҕомтону уурууҕуҥ. Истээччилэр үлэҕэ активностарын үрдэтэн үлэ оҥорон таһаарыытын үүнээриигэ уонна бородууксуйа бэйэҕэ турар сыанатын намтатыыга ССКП КК ахсынньытааҕы (1983 с.) Пленума туруорбут соруктарын олоххо киллэрэр иһин дьаныардаах үлэ хас рабочай миэстэ аайы дьиҥнээхтик тэриллэрин ситиһиэҕиҥ.

Занятиелар методическай таһымнарын үрдэтэр иһин аһаҕас занятиелары, бастыҥ пропагандистар опыттарын туһаныаҕыҥ. Улахан болҕомтобутун истээччилэр первоисточниктарынан бэйэлэрэ үлэлээһиннэригэр ууруоҕуҥ. Табаарыс К. У. Черненко «биһиги стратегическай ориентирбыт—дэгиттэр сайдыылаах саҥа киһини иитии» диэн ыйыытынан мэлдьи салайтарыаҕыҥ.

Идеологическай актив коммунистическай тутуу соруктарын быһаарыыга, уон биирис пятилетка сорудахтарын халбаҥнаабакка толоруутугар бары үлэһиттэри өрө күүрдүөҕэ диэн эрэнэрбит.

НИКАРАГУАҔА АХШ АГРЕССИВНАЙ ДЬАЙЫЫЛАРА ТУҺУЛАНАЛЛАР

Экономическай санкциялар, дипломатическай ыгааһын уонна байыаннай күүһүнэн өттөйүү — АХШ революционнай Никарагуаны утары туһуламмыт агрессивнай политикатын ньыһалаларын толоруута суох ааҕыы эгиннэк. Пентагон Никарагуа кыраныыссала-рын ыксаларыгар байыаннай күүһүн улаатыннарар. ЦРУ сомосоцистартан уонна атын контрреволюционнай үөрэртэн наймыыласпыт бааннадарын сэбилээн, үөрэтэн итти дойдуга ыытар. Бааһыннар кооперативтара; балыыһалары уонна оскуолалары урусхаллыыллар. Рейган администрациятын ыытар государственнай терроризмын политикатын түмүгэр хайыы-үйэ сэттэ тыһыынчаттан тахса никарагуанецтар өлөрүллүүнүлэр. Дойду экономикатыгар 500 мөлүйүөн доллардаах ноһоот оҥоһулунна. Вашингтон американскай монополиялар тойорҕооһуннарын утары охсуһар атын дойдуларга холобурунан буолбут сандинскай революцияны туутарга араастаан дьулуһар.

Никарагуаҕа революция кыайбытын кэнниттэн сирэ суох бааһынайдарга туһаныллар сир үс гыммыттан биирин кэриҥэ бэриллиитэ, 500 тыһыынчаттан тахса гектар өлүү сири аҕардас быйыл иллылар. Улахан ситиһиилэр доруобуйа харыстабылыгар көстөллөр. Кини наадыйыытыгар бюджет 17 бырыһыаныттан орлуга бэриллибитэ. Социалистическай дойдулар, ол иһигэр Советскай Союз, көмөлөрүнэн ыытыллыбыт иэһилиэнньэни маассабай вакцинациялааһын оҕолор өлүүлэрин биллэрдик сарбыйда. Үөрэҕэ суох буолууну утары охсуһуу ыытыллар: кини таһыма 70 бырыһыаннтан 12 бырыһыаныга тиийэ камтатыллынна. Бүгүн республика хас үһүс гражданина үөрэнэр.

Агрессивнай сыаллары тутуһан туран, Вашингтонааҕы администрация революцияны утараачылар сэбилэниилээх бааннадаларын киэҥник туһанар, бу финансовай сылга киниэлэргэ 28 мөлүйүөн доллары биэрэр санаалаах. Никарагуаны утары государственнай терроризм политиката хас күн ахсын көстөр-биллэр. Балаҕан ыйын иккис аҥарыгар АХШ СБК-рин самолеттара республика салгыннын куйаарын алта төгүл кэспиттэрэ, наймыыламмыттар бааннадаларын базаларынан буолар АХШ харааҕыллара кини территориальнай ууларыгар сүүрбэттэн тахса төгүл өтөн киирбиттэрэ.

Аан дойду тематыгар **БЭСИЭДЭ**

Национальнай босхолонуу сандинскай фронун национальнай салалтатын чилиэнэ, Национальнай бардарын правительствотын салайар советын сүрүннээччитэ Даниэль Ортега бэйэтин кэнники сайабылыанньаларыгар алтынньы иккис аҥарыгар АХШ байһаччы сэбилэниилээх саба түһүүтүн оҥоруоҕар сөбүн мэлдьэспэт. Бойобуой бэлэмҥэ 60 тыһыынчаттан тахса американскай саллааттар, сүүһүнэн самолеттар уонна вертолеттар, танкалар, бронетранспортердар уонна атын байыаннай техника туруоруллуннулар. Гренадатааҕы маарыгынан интервенцияҕа Рейган администрацията Киин Америка Вашингтону улгумнук истэр режимнэрин кытары «холбоһуктаах дьайыыларынан» көҥү көтөн киириини быһаарыллыбатын. Бастакы охсууну ыаллыы Коста-Рика территориятыттан оҥоруу көрүллэр.

Агрессия бэлэмнэнэринэн сибээстээн Никарагуа итти дойдуну кытары кыраныыссаҕа буолар событиелары дьүүллээһэргэ «Контадорскай бөлөх» куттал суох буолуутугар рабочай комиссиятын сүһаллыга ыгыырары модьуйар. Итти бэлохтө киирэр Венесуэла, Колумбия, Мексика уонна Панама представителлэрэ Киин Америкаҕа «Эйэ актатын» ырытан оҥорбуттара, ол региоҥҥа политическай уонна экономическай туруктаах буолууга төрүттүүскэтиэх этэ.

Никарагуа итти докумуоҥҥа илии баттыырга бэлэмин тута биллэрбитэ. Ол эрээри Вашингтон администрацията итти бөлөх кииннин кэстимтиэ чилиэннэрин көмөлөрүнэн эйэлээх сүрүгүнэн тоҕорго нэһии процеһын дьулуһар.

Эмиэ Вашингтон ыйыытынан Никарагуа иһигэр уга буржуазнай бөлөхтөр дойдуга быыбары ыытары мэһэйдииргэ, Рейган администрацията быһаччы сэбилиэнилээх интервенцияны табыгастаах тэриийэригэр үөскэтэргэ усулуобуйаны соруналлар. НБСФ салалтата тыл тылга киирсибит буолууну кэпсэтиилэр суолларынан быһаарарга эппиттэ. Ол эрээри реакционнай деятеллэр, чуолаан, норуоту утары буруйу оҥоруута ханнаан бэйэлэрин ааттарын харалдыбыт революцияны утараачылар үөрдэрин босхолуурулун хааһыттан кыаллыбат усулуобуйалары туруорсаллар.

АХШ өттүттэн агрессивнай акталар тохтообот усулуобуйаларыгар патриотическай күүстэр уонна никарагуанскай норуот бүтүннүүтэ республика историятыгар аан бастакы дьиҥнээх көҥүл быыбары болдьоммут күнүгэр — сэтинньи 4 күнүгэр ыытарга толору быһаарыныылаахтар.

Б. ЩЕРБАКОВ.
(ССТА).

«Калевала» руннарын толорооччу

Самма Уимонен (синмокка) — биһиги дойдубутугар корело-финскай эпос чемчүүгүн «Калевала» руннарын суос соҕотох профессиональнай толорооччу. Кантелга (гусляҕа урууллу инструменнҕа) кини народнай мелодиялары дьиктитик толорор. С. Уимонен араас норуоттар фольклордарын, домнорун, үгэстэрин, культураларын үөрэтиигэ уонна тарҕатыыга улахан кылааты киллэрэр. Кини уратылаах кинни — «Калевала форуму» тэрийиини көҕүлээбитэ. Онно, Финляндия соҕуруулуун илин өттүгэр баар Иматра куораттан чугас Парикала диэн сиргэ, биллиилээх эпоска аналлаах бэсиэдэлэр, лекциялар, семинардар ыытыллаллар, кантелга оонньуурга үөрэтэр сайыҥҥы курстар үлэлииллэр. Олохтоох театр сценатыгар «Калевала» иһитыыларынан спектакллар хайыы-үйэ биһиң сылларын туруорулан күөллээх кыраай олохтоохторун уонна ыалдьыттар улахан биһирэбиллэрин ыллылар.

ССТА фотохроникатa.

ДЬОҔУР ТАХСАР ИДЭТЭ

Билиҥҥи техническэй прогресс кэмигэр үөрэнээччилэри техническэй куруһуоктарга үөрэтии — оскуола биир сүрүн соруга. Бу куруһуокка, бастакытынан, оҕо үлэлиир уонна үлэни таптыыр дьоҕура сайдар; иккиһинэн, куруһуогу көрүүппэккэ сылдьар үөрэнээччилэр хас күн аайы билиилэрэ кэҥээн улаатан иһэр; үсүһүнэн, бэйэлэрэ ылбыт билиилэрин практикаҕа чиҥэтэллэр, онтон рационализаторскай айар дьоҕурдара сайдар; төрдүһүнэн, коллективы ылааһыннарыгар уонна кинини кытта үлэлииллэригэр чэпчэки буолар; бэсиһинэн, улаатан баран идэни таба булууларыгар тирэх үөскүүр.

Сылаҥ орто оскуолатыгар техническэй куруһуок быйыл төрдүс сылын үлэлиир. Быйылгы үөрэх дьылыгар авиамоделизм, судомоделизм, автомоделизм, тыа хаһаайыстыбатын техникатын, көрдөрөн үөрэтэр пособиелары оҥорууга үлэлиэхтэрэ.

Урукку сылларга бу куруһуок былааннаахтык үлэлээн оройуоҥҥа, республикаҕа ыытыллыбыт быыстапкаларга ситиһиилэрдээх. Ол курдук, 1982 сылга «Тайҕа» диэн киностудия чилиэннэрэ оройуоннааҕы, республикатааҕы, Бүтүн Россиятааҕы, эдэр операторы конкурстарыгар бастаабыттара. Куруһуок иситээччилэрэ быйыл республикаҕа буолбут техническэй быыстапка конкурстарыгар кыттан сорох көрүҥнэргэ призердарынан буолбуттара. Ааспыт үөрэх дьылыгар оройуоҥҥа бастакы техническэй быыстапка конкурстарыгар эрэллээхтик бастаабыттара.

Бастакы конкурска ордук Сылаҥ, интернат-оскуола, Чурапчы орто оскуолатын эдэр техниктэрэ активнайдык кыттан хайҕанан тураллар. Куруһуок иситээччилэриттэн Макаров Степа ССРС НХСБ-гар кыттар чиэскэ тиксибитэ, үс оҕо Саха АССР Үөрэҕин министерствотын,

21 оҕо үөрэх оройуоннааҕы салаатын, райкомол, оскуола администрациятын грамоталарынан наҕараадаламмыттара. Быйыл ону быһа бүтэрбит, куруһуок бастыҥ үөрэнээччилэрэ: Платонов Василий Красноярскайдааҕы радиоинститукка, Макаров Степан СГУ педфагын, индустриальнай-политехническай отделениетыгар үөрэнэ киирдилэр. Бу сыралаах үлэ кэнниттэн түмүкпүт да куһаҕана суох. 1984—1985 үөрэх дьылыгар бүтэрээр оҕолортон Макаров Андрей, Пермяков Михаил, Макаров Тарас эмиэ техническай институттарга барар санаалаахтар.

Куруһуок иситээччилэрэ бары: «эдэр конструктор», «эдэр техник», «эдэр техник приложениета» — диэн сурунааллары сурутан бэйэлэрин билиилэрин өссө чиҥэтэн биэрэллэр. Түһэрбит кинигэлэрин, хаартыскаларын, оҥортообут моделларын нэһилиэнньэҕэ көрдөрөллөр.

Балаҕан ыйын 1 күнүттэн эдэр техниктэр куруһуоктара үлэтин саҕалаата. Ол курдук, билигин судомоделизм үлэтэ бара турар. Быйыл Улуу Кыайыы 40 сыла туолуутугар Сылаҥ орто оскуолатын эдэр техниктэрэ оройуоҥҥа, республикаҕа буолар конкурстарга кыттыыны ылыахтара. Быйылгы дьылга тыа хаһаайыстыбатын техникатыгар дьоҕурга улахан болҕомто уураллуоҕа. Эдэр техниктэр чертеһу оҥоруутугар уонна ааҕыыга элбэх тик үлэлииллэр. Чертеһу билии моделы оҥорууга сүрүн процесс буолар. Маны таһынан моделлар көстүүлэрэ ырааас, кырыһыабай буолуохтааҕын эмиэ өйдүүллэр.

Техническэй куруһуоктар оҕону иитиигэ улахан оруоллаахтарын хас биирдии оскуола салалтата өйдүөх тустаах. Республикаҕа буолаары турар конкурстарга биһиги оройуон оскуолаларын эдэр техниктэрэ, ол иһигэр Сылаҥ орто оскуолатын техниктэрэ, активнайдык кыттан түс бэйэлэрин маастарыстыбаларын, билиилэрин-көрүүлэрин, урдук дьулуурдарын дакаастыыр үлэлэринэн кыттыахтарыгар баҕарабыт.

Ол эрээри оройуон бары кэриэтэ оскуолаларыгар, ол иһигэр бары өттүнэн кыахтаах Чурапчы орто оскуолатын, интернат-оскуола курдуктарга оҕолор техническэй дьоҕурдарын сайыннарыыга үлэ олус мөлтөхтүк ыытыллар диирга тиийэбит. Оттон конкурска кыайыы оройуоммут чиэһин көмүскээһин курдук көстүө этэ.

Е. МАКАРОВ,
учуутал.

Оройуоҥҥа кинигэни кэптаан ааҕааччылар улам элбээн иһэллэр. Хас биирдиилэрэ ордук сөбүлээн, эккирэтиһэн ааҕар эйгэлээхтэр. Онно аналлаах кинигэлэри буларга эрэллээх көмөлөһөөччүлэринэн, сүбэһиттэринэн оройуон кииниинээҕи кинигэни атыылыыр маҕаһын продавецтара кэргэнинии Анастасия Петровна уонна Роман Петрович Захаровтар буолаллар. Кинилэр ким хайҕаныкк литератураҕа наадыйалларын мэлдьи интэриэһиргииллэр, онон көрөн сакаастары эрдэттэн эрдэ оҥороллор. Ону тэҥэ элбэх киһи мустар түмсүүлэригэр кинигэни көһөн тиийэн атыылыыллар.

Дьэ итинник дьаныардаах үлэ үтүө түмүктээх: кэргэнниилэр былааннарын мэлдьи аһары толортуулаллар. Атыылаһааччылар санааларын суруйар кинигэлэригэр кинилэр ааттарыгар элбэх истиҥ махтал тыллары ааҕыахха сөп.

Снимокка: А. П. Захарова үлэтин кэмигэр.
П. Оконешников фотота.

Хаһыаты, сурунааллы — ыал ахсын

ЭРЭЛЛЭЭХ СҮБЭҺИТ, ҮТҮӨ КӨМӨЛӨҺӨӨЧЧҮ

ССКП Саха сиринээҕи обкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделын «Политическая агитация» диэн сурунаалыгар суруттуу балаҕан ыйыттан саҕаламмыта.

Бу бэртээхэй сурунаал страницаларыттан пропагандистар үтүө маассабай политическай пропаганданы уонна агитацияны ыытыы ньымаларыгар үөрэтэр ыстатыйалары, сүбэлэри, элбэх боппуруостарга эпиэттиир матырыйааллары, сыыппаралары, чахчылары булан тустаах үлэлэригэр туһаныахтарын сөп. Сурунаал республика үлэһит коллективтарын, үөрэтэр уонна сырдатар учреждениеларын, онно үлэлиир дьон опыттарын тустарынан дириҥник билиһиннэрэр. «Политическая агитация» сурунаалга Коммунистическай партия уонна Советскай государство ис уонна тас дойдулардааҕы политикатыгар сыһыаннаах ыстатыйалары элбэхтик бэчээттиир. Саха сирин экономическай уонна социальнай сайдыытын кэрэһэлиир сыыппаралары булан пропагандистар үлэлэригэр киэҥник туһаныахтара.

Итти кинилэр үлэлэрин киэҥ түмүктээһиннээх, дьиҥ биһиги өйдөбүлүгэр оҥоруоҕа, лекциялар, бэсиэдэлэр ис хоһоонноругар байытыаҕа, өссө үрдүк таһымҥа таһаарыаҕа. Сурунаалга ордук кэрэхсэбиллээхтик агропромышленнай холбоһуктар, совхозтар, промышленнай предприятиелар салайааччыларын ыстатыйалара, инженернэй-техническэй специалистар рекомендациялара бэчээттэнэллэрэ кэрэхсэбили ылыаҕа.

Сурунаал ыйга тӱргэ тахсар, нууччалыы тылынан 73994 уонна сахалыы тылынан 73991 индекстээх бэчээттэнэр. Биир нүмэрин сыаната 8 харчы. Биир сылга сурутуу — 1 солкуобай 92 харчы, сыл аҥарыгар 96 харчы.

Пропагандистар, эһиги сыралаах үлэҕитигэр күүс-көмө, үтүө сүбэһит буолар «Политическая агитация» сурунаалга суруттарыҥ умнумаҥ.

УЛАХАННЫК КӨМӨЛӨСТҮЛЭР

Биһиги, 4 №-дээх детсад үлэһиттэрэ быйыл сайын оҕо садын дьиэтигэр капитальнай өрөмүөнү ыытыбыт. Маныаха Иннокентий Семенович Артемьев начальниктаах шефтээх тэрилтэбит үлэһиттэрэ 2000 солкуобайдаах оҕо оонньуур верандатын тутан биэрдилэр. Дмитрий Дмитриевич Адамов биригэдьиирдээх үлэһиттэр нэхтээхтүк кыттыннылар. Ол түмүгэр оҕолор барахсаттарга оонньууларыгар көрүлүүлэригэр, сайыҥҥы күн уотуттан, салгынтан туһаналларыгар кыах баар буолла.

Төрөппүттэр, дьааһыласад үлэһиттэрэ итти иһин ис сүрэхтэриттэн махтал быһын биллэрэбит. Оҕону иитии уустук уонна бочуоттаах дьыалатыгар шефтээх тэрилтэбит инникитин даҕаны көмөлөһөрүгэр эрэнэбит.

М. МАКАРОВА,
оҕо садын сэбиэдиссэйэ.

Редакторы солбуйааччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-332, отделлар — 21-265, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР